

ДЕЯКІ ПІДХОДИ ДО РЕГІОНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ

Вирішення проблем регулювання територіального розвитку, розробки адекватних сучасним трансформаційним умовам методів та функціональних механізмів управління регіональними соціально-економічними процесами і явищами, а також розвитком окремих економіко-територіальних формувань – одне з пріоритетних завдань реалізації Концепції державної регіональної політики України. Адже для здійснення ефективного управлінського впливу, спрямованого на забезпечення комплексного збалансованого соціально-економічного розвитку регіону, зорієнтованого на оптимальне використання соціально-економічного потенціалу території для найповнішого задоволення регіональних потреб, об'єктивно необхідним є застосування системи організаційно-функціональних механізмів регіонального управління. Один з основних серед них – регіональний аналіз, який розглядають як основу економічного обґрунтування управлінських рішень щодо соціально-економічного розвитку регіону в цілому, а також його окремих галузей, секторів та сфер. Слід зазначити, що значна диверсифікованість регіонального розвитку зумовлює і певні специфічні підходи до регіонального аналізу в окремих сферах регіональної економіки.

Так, складність та багатогранність сутності поняття рекреації, особливостей організації та функціонування рекреаційних зон, регіональних ринків рекреаційних послуг вимагають розробки відповідних методологічних та методичних засад здійснення регіонального аналізу розвитку рекреаційної сфери.

Регулювання розвитку рекреаційних зон, здійснення відповідної рекреаційної політики в регіоні повинні опиратися на результати регіонального аналізу як сукупності адекватних способів і прийомів для дослідження системи показників окремих рекреаційних об'єктів, а також їх специфічних територіально-господарських формувань. Адже саме регіональний аналіз дає змогу виявити закономірності формування рекреаційних зон регіону під впливом територіального поділу праці, розвитку продуктивних сил, демографічних, природних, суспільно-політичних та інших регіональних факторів та соціально-економічних умов, визначити основні тенденції та напрямки удосконалення існуючого стану розвитку рекреаційних зон. Регіональний аналіз – основа економічного обґрунтування управлінських рішень щодо удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання їх розвитку.

Основними принципами регіонального аналізу розвитку рекреаційної сфери можна вважати системний підхід до аналізу явищ і процесів; використання системи повної інформації, тобто, всіх видів обліку, звітності, необлікованих спостережень, нормативно-правової та інструктивної інформації; вивчення пакетів законодавчих та нормативних документів щодо даної проблематики; вивчення динаміки явищ з урахуванням стану економічної кон'юнктури, використання відповідної системи взаємопов'язаних показників на різних етапах економічного розвитку рекреаційної зони; виявлення внутрішніх протиріч, системи факторів впливу, позитивних тенденцій і пошук шляхів ліквідації негативних наслідків дії тих чи інших процесів; узагальнення результатів аналізу і розробка адекватних сучасним умовам управлінських рішень щодо формування, регулювання, економічного, організаційного, фінансового, науково-технічного, кадрового забезпечення функціонування рекреаційних зон у регіоні.

Виходячи із сутності рекреаційної зони, за об'єкт регіонального аналізу приймаємо дослідження стану і динаміки своєрідної тріади (сукупності) елементів: території (рекреаційних

ресурсів) – рекреантів (в т. ч. з виділенням місцевого населення як носіїв попиту на рекреаційні послуги) – суб'єктів рекреаційного підприємництва та комплексу рекреаційної, виробничої та соціальної інфраструктури (як виразників пропозиції рекреаційних послуг).

Опираючись на вищенаведене, основні завдання регіонального аналізу розвитку рекреаційних зон регіону доцільно розглядати у декількох аспектах. А саме:

- управлінський аспект регіонального аналізу передбачає перевірку обгрунтованості та реальності прийняття управлінських рішень, виявлення причин, що негативно впливають, або, навпаки, сприяють виконанню завдань; контроль за наслідками управлінського впливу та за безпосереднім
- виконанням управлінських рішень;
- соціально-економічний аспект полягає у визначенні природо-ресурсного
- потенціалу рекреаційних зон, їх інфраструктурного та трудового забезпечення;
- у виявленні взаємозв'язку певних зон з іншими територіально-господарськими
- формуваннями, регіоном, іншими регіонами тощо;
- економіко-географічний аспект ґрунтується на виявленні умов і можливостей раціонального розташування рекреаційних зон на території регіону,
- їх компонування і комбінування; на необхідності узгодження інтересів місцевого і приїжджого населення, інтересів локальних і регіональних, регіональних і державних за умови гарантування вимог екологічної безпеки та раціонального природокористування;
- ринкознавчий аспект передбачає аналіз стану, тенденцій розвитку та ємності регіональних (локальних) ринків рекреаційних послуг і аналіз можливостей комплексотворення в зоні і регіоні в цілому.

Результати регіонального аналізу можна вважати інформаційною базою для прогнозування, програмування і регулювання розвитку рекреаційних зон регіону.

Процес регіонального аналізу розвитку рекреаційних зон ґрунтується на застосуванні відповідної системи методів. Слід зазначити, що напрацьовані в економічній літературі методи регіонального аналізу переважно засновані на економіко-географічному аспекті дослідження регіональних процесів, тобто, вони ґрунтуються на використанні способів статистичної обробки та графічного трактування особливостей розміщення об'єктів дослідження. Певні методи регіонального аналізу висвітлені у працях У. Ізарда [1], І. Тюнена, А. Вебера, А. Льоша, А.Е. Пробста, О. С. Пчелинцева.

Однак вивчення сучасної вітчизняної та зарубіжної літератури з даної проблематики підтверджує необхідність доповнення означених методів наступними методами аналізу розвитку рекреаційних зон: генетичним (історико-логічним) і функціонально-структурним методом теоретичного аналізу; балансовим, нормативно-індексним, методами порівняння, графічними, картографічними, експертними методами бальної оцінки, економіко-математичними методами, теоретичним моделюванням енвайроментального та коеволюційного управління [2] тощо.

Ґрунтуючись на особливостях розвитку рекреаційних зон регіону, вважаємо, що адекватний сучасним соціально-економічним умовам регіональний аналіз повинен базуватись на врахуванні системи взаємозв'язків рекреаційної зони із зовнішніми системами та між її внутрішніми компонентами. Вважаємо необхідним проведення: ретроспективного аналізу розвитку рекреації в певних зонах щонайменше за п'ять попередніх років з оцінкою факторів та тенденцій їх розвитку; аналізу існуючого стану розвитку, розміщення і регулювання рекреаційної діяльності (за її видами); дослідження впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, їх взаємозв'язків і детермінованих ними особливостей функціонування рекреаційних зон певного типу.

З огляду на сформульовані нами принципи проведення, а також згруповані в управлінському, соціально-економічному, економіко-географічному та ринкознавчому аспектах завдання регіонального аналізу розвитку рекреаційних зон, пропонуємо здійснювати його за наступними напрямками (з використанням відповідної системи показників):

- аналіз і оцінка природно-рекреаційного потенціалу зони;
- дослідження рекреаційних потреб і рекреаційного попиту;
- вивчення рекреаційної міграції та сезонності рекреаційних послуг;
- аналіз стану рекреаційної інфраструктури;
- аналіз виробничо- та соціально-інфраструктурної забезпеченості зони;
- аналіз працересурсного забезпечення зони;
- аналіз фінансової (інвестиційної) ємності зони;
- дослідження стану та тенденцій ринкових перетворень у рекреаційній сфері;
- аналіз кон'юнктури ринку рекреаційних послуг;
- визначення місця рекреаційної зони в економіці регіону;
- аналіз ефективності рекреаційної діяльності.

Підсумовуючи, зазначимо, що означені підходи до здійснення регіонального аналізу розвитку рекреаційної сфери регіону в цілому, окремих регіональних (локальних) рекреаційних зон дадуть змогу повніше досліджувати особливості їх функціонування та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо регулювання їх розвитку.

Література:

1. Изард У. *Методы регионального анализа.* – М.: Прогресс, 1966. – 653 с.
2. Квасова М. А. *Методология статистической оценки рынка потребительских услуг.* – М., 1995. – 116 с.
3. Стеченко Д. М. *Розміщення продуктивних сил і регіоналістика.* – К., 2001.